

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра приватного права
Кафедра права інтелектуальної власності та патентної юстиції**

ІТ-ПРАВО, КІБЕРБЕЗПЕКА ТА ШІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

28 березня 2026 р.

Одеса
Фенікс
2026

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. О. Харитонова**,
докторки юридичних наук, професорки **І. В. Давидової**

Упорядники-укладачі:

Давидова І. В. — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Калітенко О. М. — кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Бобейко Н. І. — лаборантка кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право, кібербезпека та ШІ в умовах гібридної війни :
I-92 матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 28 берез. 2026 р.) / за заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. Є. О. Харитонова, д-ра юрид. наук, проф. І. В. Давидової. Одеса : Фенікс, 2026. 300 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.33701>

ISBN 978-617-8763-22-0

Збірник містить матеріали доповідей, присвячені актуальним проблемам ІТ-права, кібербезпеки, цифрової трансформації суспільних відносин, правового регулювання штучного інтелекту та захисту інформації в умовах гібридної війни, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 26 березня 2026 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення науковців, викладачів, здобувачів освіти, практикуючих юристів, фахівців у сфері інформаційних технологій і кібербезпеки з результатами сучасних досліджень щодо правових, організаційних і технологічних аспектів функціонування цифрового середовища в умовах сучасних викликів. Матеріали видання можуть бути використані в науковій, освітній і практичній діяльності, а також під час подальшого вдосконалення правового регулювання цифрових відносин і забезпечення кібербезпеки України.

342.95 : 343.32 (477) : 351.863

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти і структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Всеукраїнської наукової конференції

Харитонов Є. О. – завідувач кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія», д-р юрид. наук, проф. (голова);

Федотов О. П. – начальник науково-дослідної частини, професор кафедри морського, митного та інформаційного права, д-р юрид. наук, проф. (заступник голови);

Харитонova О. І. – завідувачка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, д-р юрид. наук, проф.;

Галупова Л. І. – доцентка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, канд. юрид. наук, доц.;

Зубар В. М. – професор кафедри приватного права, канд. юрид. наук, проф.;

Калітенко О. М. – професорка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Кривенко Ю. В. – доцентка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Токарева В. О. – доцентка кафедри приватного права, д-р юрид. наук, доц.;

Бобейко Н. І. – лаборантка кафедри приватного права.

лексного підходу, що поєднує вдосконалення трудового, цивільного та інформаційного законодавства, розвиток судової практики та врахування міжнародних стандартів у сфері прав дитини. Пріоритетом подальшого розвитку правового регулювання має стати забезпечення балансу між інноваційним розвитком цифрового ринку праці та принципом найкращих інтересів дитини.

Жорнокуй Юрій Михайлович

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри цивільного права та процесу

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРАВА ЛЮДИНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Штучний інтелект (далі - ШІ) є новою сферою, що змінює світ і саму будову громадянського суспільства. На сьогодні законодавство не дає відповіді на питання інтеграції або хоча б встановлення меж і обмежень щодо впливу ШІ на функціонування соціальної та політичної сфер. Оскільки ШІ має величезний потенціал для підвищення людських можливостей і покращення процесів ухвалення рішень, що пов'язано з його можливою упередженістю і підзвітністю, а також конфіденційністю використання ним інформації, виникає кілька етичних і правових наслідків, які необхідно враховувати. Ці проблеми необхідно вирішити, забезпечивши етичне використання ШІ та пом'якшення його негативного впливу на права людини.

Дискусії щодо впливу ШІ на права людини тривають уже довгий час. Попри спроби визначити роль ШІ в дотриманні прав людини, все ще не напрацьовані нормативні документи, які б регулювали можливість його впливу на здійснення та дотримання прав людини та межі такого впливу. У контексті викладеного актуалізуються питання, пов'язані з етичним аспектом впливу ШІ на здійснення прав людини, а також можливі шляхи охорони та захисту таких прав.

Питання схильності технологій ІІІ до втручання у права людини поступово набуває гостроти. Звичайно, проблеми порушення прав людини не є новими для суспільства. Однак через втручання ІІІ їхня кількість істотно збільшується з перспективою впливу та поширення на реальне життя [1]. Отже, виникає проблема етичного впливу ІІІ на права людини, що пов'язано з алгоритмічним вибором. У зв'язку із цим постають питання: хто використовує етичні засади та вирішує розбіжності між етичними і правовими аспектами, до якої межі етика може інтегруватися в законодавство. Зазначається, що «етичні оцінки потрібні, коли використання ІІІ відповідає вимогам права та перетинає етико-соціальні цінності суспільства» [2].

Права людини часто характеризуються як невід'ємні, невідчужувані, взаємопов'язані, неподільні, взаємозалежні й універсальні. Вони розглядаються як такі, що мають однакову важливість і буття, відповідно важливо у рівному ступені поважати гідність і цінність кожної людини [3, р. 95]. Коли йдеться про зв'язок між правами людини та ІІІ, найчастіше постає питання про те, як ІІІ впливає на такі права. Фактично, існує певна група прав людини, яку постійно згадують як найбільш вразливу до цих впливів і захист якої в управлінні та регулюванні ІІІ вважається пріоритетною проблемою. Це стосується конфіденційності та захисту даних, свободи вираження поглядів і доступу до інформації, рівності та недискримінації. Отже, чи є потреба у використанні ІІІ для реалізації деяких або всіх прав людини?

У сфері прав людини те, що може викликати у нас занепокоєння щодо будь-якої технології, не тільки ІІІ, це, з одного боку, процес створення і проєктування технології, а з іншого – використання, застосування, ефекти або результати технологій, які виключають, обмежують, дискримінують, зводять нанівець, погіршують, перешкоджають або зменшують визнання, або здійснення прав людини та основних свобод на рівних умовах [4, рр. 116–117]. У цьому контексті варто мати на увазі права людини у сфері ІІІ, так само як ми не повинні забувати і про ІІІ у сфері прав людини, оскільки вплив існує в обох напрямках, хоча не всі вони завжди є

негативними. Наприклад, чи потрібен нам ШІ, щоб здійснювати і гарантувати право на житло, або право на свободу пересування, або право на доступ до правосуддя?

Використання технологій ШІ створює значні проблеми з конфіденційністю. Із величезною кількістю особистих даних, які збираються та аналізуються, люди часто опиняються в ненадійному становищі, коли відомості про них можуть використовуватися без їхньої згоди. Враховуючи ці складнощі, важливо встановити етичні принципи і межі, які регулюють розроблення та впровадження технологій ШІ. Первинні дослідження в цій галузі наголосили на потребі в міждисциплінарній співпраці із залученням фахівців з етики, технологів, політиків і громадськості для забезпечення того, щоб ШІ розроблявся відповідально та справедливо [5, pp. 1–2].

Хоча цифрові комунікації, з одного боку, зробили революцію у світі праці та міжособистісних стосунків, з іншого – вони зробили нашу конфіденційність більш крихкою, більш уразливою для порушень. Зі збільшенням використання ШІ в системах спостереження конфіденційність людей може бути серйозно порушеною. Крім того, чат-боти та голосові помічники на основі ШІ можуть збирати й обробляти персональні дані, що викликає занепокоєння щодо конфіденційності та безпеки даних. Праву на приватність також загрожує масштабний збір даних, нові методи стеження та поліцейські дії [3, p. 98]. Втручання в наше право на приватність може включати порушення інших прав, таких як свобода вираження поглядів, саме через взаємозалежність і взаємозв'язок прав людини, бо порушення одного права загрожує всім іншим. Свобода вираження поглядів через інтернет може бути обмежена тільки законом і тільки, якщо обмеження є необхідним і пропорційним законній меті (наприклад, захист національних інтересів) [2].

Щоб визначити, чи потрібен нам ШІ для здійснення, гарантій та захисту конкретного права чи свободи, ми маємо поставити як мінімум такі питання: 1) що привносить ШІ в конкретне право, яке виходить за межі його здійснення, гарантій або захисту в аналоговій реальності; 2) який рівень ефективного доступу до пев-

ного права існує в цей час в аналоговій реальності; 3) чи покращує використання ШІ доступ до здійснення цього права та чи не утверджує воно наявні (не створює нові) винятки; 4) чи може ШІ гарантувати всі елементи і характеристики, які містить конкретне право у стандартах, щодо здійснення прав людини; 5) який рівень ухвалення рішень буде делеговано ШІ для здійснення, забезпечення чи захисту цього права і, як результат, який рівень ухвалення рішень буде в людей.

Сьогодні науковці, які працюють у сфері ШІ, проявляють мало інтересу до прав людини і вважають за краще звертатися до етики, коли їх запитують про можливий негативний вплив ШІ на життя людей та їхні права. Зв'язок між ШІ та правами людини все ще перебуває у стадії формування, попри його величезну важливість: практично в кожній сфері, де впроваджується ШІ, є право людини, яке безпосередньо чи опосередковано з ним пов'язане.

Хоча ШІ має потенціал для підвищення людських можливостей і покращення процесів ухвалення рішень, він викликає стурбованість його негативним впливом на права людини. Однією з основних етичних проблем ШІ є його потенціал закріплювати наявні суспільні стереотипи та дискримінацію. Використання технології ШІ для розпізнавання облич, наприклад під час найму та підбору персоналу, й алгоритми машинного навчання можуть призвести до серйозних порушень прав людини, включаючи права на рівність, конфіденційність і недискримінацію. Крім того, викликає занепокоєння прозорість, підзвітність і зрозумілість рішень, ухвалених ШІ. У майбутньому важливо забезпечити розвиток ШІ відповідно до реалізації принципів прав людини. Подальша робота має бути зосереджена на розробленні етичного зрізу систем ШІ, які надають пріоритет прозорості, справедливості й підзвітності, мінімізуючи потенційний негативний вплив на права людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Chatterjee S. A critical study of creative problem solving on level, style and complexity. *International Journal of Science, Technology & Management*. 2015. Vol. 4, Iss. 1. Pp. 705–713.

2. Cataleta M. S. The Fragility of Human Rights Facing AI. 2021 // HAL : сайт. URL: <https://hal.science/hal-03289002v1/file/Paper%20No%202%20East-West%20Center.pdf>

3. Homam el T., Polok B., Ahmed Rana A. Balancing Potential and Peril: The Ethical Implications of Artificial Intelligence on Human Rights. *Multicultural Education*. 2023. Vol. 9, No. 6. Pp. 94–101.

4. Donahoe E., MacDuffee M. Metzger. Artificial Intelligence and Human Rights. *Journal of Democracy*. 2019. Vol. 30, Iss. 2. Pp. 115–126.

5. Sai Teja B. Ethical implications of artificial intelligence: a review of early research and perspectives. *International Engineering Journal for Research & Development*. 2022. Vol. 7, Iss. 1. Pp. 1–8.

Журило Сергій Сергійович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, права та управління бізнесом
Одеського національного економічного університету

ДО ПИТАННЯ ПРО ЕФЕКТИВНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Корупція у сфері публічного управління є однією з ключових проблем сучасної держави, що негативно впливає на ефективність функціонування органів влади, економічний розвиток країни та рівень довіри громадян до державних інституцій. Її поширення призводить до порушення принципів законності, справедливості та прозорості діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування. Саме тому формування ефективної антикорупційної політики є одним із пріоритетних напрямів державного управління в Україні.

Антикорупційна політика у сфері публічного управління передбачає комплекс правових, організаційних та інституційних заходів, спрямованих на запобігання корупційним проявам, виявлення правопорушень та притягнення винних осіб до відповідальності. Її ефективність значною мірою залежить від належного законодавчого забезпечення, функціонування спеціалізованих антикорупційних органів, а також від рівня координації між державними інституціями.